

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח' הי"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 050-4122172

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 363 אייר ה'תש"ף

העלון מוקדש לע"נ יפת בן שלמה ושרה גדסי ז"ל ע"י נכדו ר' מרדכי גדסי הי"ן

אחרי מות - קדושים

למלאך שהוא רוחני היתה שמחה בכך, קל וחומר בשר ודם שיהא שבע רצון מ"אגוטע ווארט" [מילה טובה].

מדוע נהג המשגיח בישיבת פוניבז' לחייך כשהיה משוחח בטלפון?

"אחרי מות" (טז, א)

במשך 40 שנה התקשר ר' משה פיינשטיין לאלמנה והודיע את זמן הדלקת נרות שבת

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם" (יט, ב)

הנה דרשו חז"ל (ויק"ר כד, ד) "אמר הקב"ה למשה, לך אמור לישראל, כשם שאני פרוש כך תהיו פרושים, כשם שאני קדוש כך תהיו קדושים, ההוא דכתיב קדושים תהיו".

ופירש הרמב"ן שקדושה זו היא הפרישות מהדברים המותרים, שלא יהא כנבל ברשות התורה ויעשה ככל אשר איותה נפשו בדברים אלו, אלא יפרוש ויתקדש מהמותרות ולא יעשה אלא הדברים הנצרכים שאינם משום תענוג והנאה גרידא.

והקשה הגאון רבי שמעון שקופ בהקדמה לשערי יושר, שאם כן מהו שדרשו "מה הוא קדוש אף אתה קדוש", והרי קדושתנו מתבטאת בפרישות מהמותרות וזה אינו שייך אצל ה', והיאך נצטוונו להידמות לו בענין זה.

וביאר שכשם שהקדש ענינו ייחוד הדבר לתכלית מסויימת וייעודו לשמה, כך "קדושים תהיו" ענינו לייחד ולויעד כל מעשינו לטובת הכלל, חוהי מגמת חיינו, שלא נעשה שום מעשה אם לא שיש בו טובת וזולתנו. ואדם המתנייב על דרך זו ושואף שכל חיינו יוקדשו לכלל, אזי גם המעשים שעושה עבור עצמו ולהבראת גופו ונפשו, נכללים במצות הקדושה, כי על ידי שמטיב עם עצמו בנצרך לו, יוכל להטיב אף לאחרים.

וזהו ענינה של הפרישות, כי אם נהנה מהדברים המותרים שלא לצורך הבראת גופו ונפשו אין בכך טובה לזולתו, ומעשה זה אינו מוקדש לטובת הכלל. ונמצא שהפרישות מהמותרות היא רק חלק ממצות הקדושה, אך הקדושה עצמה נמסכת בכל תחומי המעשים, על ידי שבוהן ומחשב אם יש בהם טובה לכלל. והוא שנצטוונו "מה הוא קדוש אף אתה קדוש", שכשם שה' מקיים את הבריאה בכל רגע ומעשיו מוקדשים לטובת יציריו, כך רצונו ית' שנקדיש מעשינו תמיד לטובת הכלל ולא להנאת עצמנו.

ב. וזהו סוד גדלותם של גדולי ישראל שהקדישו עצמם לטובת הכלל, ולא ראו בזה סתירה או הפרעה לתורתם ומעלתם הרמה.

ומעשה שהיה כשנפטר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בעל האגרות משה, והביאודו לשדה התעופה כדי להטיטו ולקבורו בארץ ישראל, באה לשם אשה אחת והחלה לבכות ולהתייפח, ואמרה "ר' משה ר' משה היכן אתה?", "ר' משה עד כמה תחסר לי" ולא פסקה מלדמוע ולייבב.

בני משפחת הרב לא הכירוהו, ושאלו אותה מה לה ולרב, ובפרט שלא היתה נראית כשומרת תורה מצוות. והיא השיבה להם בבכי מר, "בעלי נפטר לפני ארבעים שנה, ואני כאלמנה הרגשתי כה בודדת ומסכנה. אך קרן האור שהאירה את חיי ונתנה לי את הכח להמשיך הלאה למרות

העולם נוהג לומר "אחרי מות קדושים אמור", כלומר שלאחר מיתה אין מזכירים את חסרונותיו ופגמיו של הנפטר, וזוכרים לו רק לטובה את כל אשר פעל ועשה במשך חייו.

אך נשאלת השאלה מה קורה "לפני מות"? כלומר בעודו חי, כשהאדם כאן בעולם הזה בין יודעיו ומכיריו, בהיותו צעיר או מבוגר. משום מה נדמה שאז יש איזה "איסור" או "חומרא" לומר לו מילה טובה או פרגון. עד שיש כאלה שקל יותר להוציא מים מהסלע מלהוציא מהם מילה טובה לנשותיהם או לבניהם ולסובבים אותם.

יש יישוב חרדי, עיר של חכמים וסופרים, מן המקומות היותר מעולים בתורה ועבודת ה', שמחמת הניכור השורר בין רבים מהתושבים פתחו רבני העיר לפני מספר שנים בקמפיין נרחב שכל מטרתו היתה לשכנע את התושבים להתניחס זה לזה! הם הפיצו מודעות ופרוספקטים שבהם העלו על נס כמה חשוב לומר בוקר טוב לשכן, להאיר פנים איש לרעהו, להתעניין במצבו של הזולת.

כמובן שקמפיין זה חשוב מאין כמותו, אך מאידך גיסא איך קורה שדוקא אברכים בני עליה צריכים חיוזק והסברה בענין כה חשוב ובסיסי זה של סבר פנים יפות והארת פנים? והרי אין חסד גדול יותר מלהחיות את רוח האדם ולעודדו במילה טובה, וכמו שאמרו (כתובות קיא, ב) "טוב המלביץ שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב". ואם ברור שלהאכיל אדם רעב או להשקות צמא בכוס חלב הוא חסד גדול, הרי שעידוד ומילה טובה הם חסד גדול עוד יותר.

ומסופר על הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל משגיח בישיבת פוניבז', שנהג לחייך כשהיה משוחח בטלפון, וכשאלוהו מדוע הוא מחייך והרי האדם שמשוחח עמו אינו רואה את פניו, השיב להם שהשני "שומע" את החיוך, כי המדבר בחיוך זה נשמע בקולו, והדבר מחייהו ומעודדו ומעניק לו הרגשה טובה.

ב. פעם אחת כשדיבר מרן הרב שטיינגמן זצ"ל ("מאחורי הפרגוד" עמ' 173) עם בני ביתו אודות חשיבותה של מילה טובה, הזכיר את דברי הגמרא (בבא בתרא טז, א) שרב אחא בר יעקב דרש ש"שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו", ובא השטן ונשקו על רגליו.

ולכאורה מפליא מאוד שהשטן היה כל כך שמח עד שנישק את רגליו של רב אחא, שהרי הוא עושה את מלאכתו בשליחות מהקב"ה ואינו חושש כלל מבריה כל שהיא שתפריע לו או תסלקהו מתפקידו, ולשם מה היה זקוק לדברי השבח שנאמרו עליו?

ועל כל פנים רואים מכאן את ערך הענין הנכבד של לשבח את השני ולהעניק לו מילה טובה. כי באמת כל אחד זקוק למילה טובה, ואם אפילו

סלחה בת לוי כאמוס טביב ע"ה
יחיא בן סלימאן בשארי ז"ל
רחל בת חיה ורשבסקי ע"ה
אברהם בן משה קפאח ז"ל

מאיר בן תמו ביטון ז"ל
חיים בן סלימאן תוהמי ז"ל
סעדיה סעיד בן סאלם סעדה ז"ל
ששון בן גורג'יה יוסף ז"ל

משה בן יחיא עוזרי ז"ל
יונה בת שמעה מרחום ע"ה
מאיר בן ססיה מאוזוז ז"ל
סלחה נאג"י בן גורג'יה סלה ז"ל

ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזיה בת תאג'ה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
יחיא בן טלאת ז"ל

הכל, היה הטלפון הקבוע של ר' משה בכל ערב שבת וחג. ר' משה היה מתקשר, אומר לי באיזו שעה להדליק את נרות השבת, מתעניין בשלומי, ומברך אותי מעומק לבו בשבת שלום.
ודאי שר' משה היה יכול להמשיך וללמוד בזמן הזה, ובודאי שכגדול הדור היו לו עיסוקים וטרדות רבות, אך דוקא גדלותו היא שעמדה לו ליתן לבו ודעתו על צרכיו של כל יחיד ופרט מישראל. וזו דוגמא נפלאה כיצד מקיימים "קדושים תהיו" על ידי שמקדיש עצמו למען הכלל ולא חושב על טובתו האישית.

שגעון של סוס

"איש אמו ואביו תיראו" (יט, ג)

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל נסע במונית בקרבת הר הזיתים. כשהגיעו לאחת הצמתים הצביע הנהג ואמר "כבוד הרב, זה המקום שהביא לי אושר בחיים". והסביר "במשך שנים עבדתי במשטרה כפרש נבחר, וכאן בצומת אירעה לי תאונה קשה, הסוס מת, ואני שכבתי כחמישה חודשים בבתי חולים עד שיצאתי מהכל, קיבלתי דמי פטורין מהמשטרה יצאתי לחיים נורמליים והקמתי בית ומשפחה, ומאז אני מנהל חיים ככל האדם".

ר' אברהם התעניין ושאל "אלו תובנות יש לך מהתקופה שהיית רוכב על סוס?". האיש הרהר לעצמו תוך כדי נסיעה והשיב "כדי להצליח במלאכה מורכבת זו יש לדעת שלושה כללים. הכלל הראשון, אם אתה רוצה לסובב את הסוס אל תעקם אותו בבת אחת אלא לאט לאט ורק אז תצליח להגיע למטרה הסופית. כלל שני, שהסוס לא ירגיש אף פעם שהרוכב מפחד ממנו, כי אם כן הרוכב יפסיד את שליטתו. והכלל שלישי, לכל סוס יש שגעונות ואתה חייב לתת לו אותם ולא להתנגד. לדוגמא, לסוס שלי היה שיגעון, שכשהיה רואה ניילונים עפים באויר היה נעצר. וכשהוא עצר להביט על ניירות או ניילונים עפים ידעתי שלא נוגעים בשגעונות שלו, ולא כדאי ולא שייך להפריע לו".

ר' אברהם כדרכו הסיק מסקנות מעשיות לחיים מדברי הנהג ולמחרת סיפר את סיפורו לתלמידיו ואמר להם "למדתי מדברי הנהג כלל ברזל איך להתעסק עם אנשים. ראשית לא מסובבים אנשים בבת אחת אלא לאט ובעקביות. שנית, אם אתה מעוניין לנווט את פלוני לכל כיוון שתרצה, אסור לו להרגיש שאתה ממשה וממישהו. ושלישית, עם הניווט, בד בבד להבין אותו ואת השגעונות שלו, אל תפריע לו, ואל תציק לו בעת שגעונותיו [כי ישנים רגעים כאלו של שיגעון, שיש לעמוד מהצד, לא להפריע, לא להשפיל וגם לא להעניש אחר כך].

ובשיעור שמסר לחתנים לפני נישואיהם הוסיף ר' אברהם לספר ששאל את הנהג מה גרם לסוס שלו להתהפך, והנהג השיב "הגעתי לצומת דרכים ולא החלטתי אם לפנות ימינה או שמאלה, ישר או אחורה, הייתי מאד מסופק, וכך הסוס איבד שליטה על עצמו, והיה נבוך ומבולבל והפך אותי על קרבי וברעי".

ור' אברהם אמר שלכל ראש משפחה ואב בישראל יש ללמוד מכך לקח רב, "לפעמים ראש המשפחה רואה שחיי הבית רעועים, כולם משתוללים מתפרעים ופעמים אף מבקשים לסטות מן הדרך, וצריך הוא לדעת שפעמים רבות הסיבה לכל זה נעוצה בו, שלו עצמו לא ברורה הדרך, והוא מתחבט לאן לפנות ימינה או שמאלה, ועדיין לא החליט על

דרך אחת שבה הוא צועד ועל הכיוון הראוי בחיים, ולכן הבית כולו מתהפך ומפרק ומאבד יציבות...". (מוסף ש"ק פקודי תשע"ד).

סיפור נפלא זה מתחבר היטב לפסוק "איש אמו ואביו תיראו" ושופך אור חדש בביאורו, כי ממנו למדנו שהסיבה לכך שקורה לא אחת שהתנהגותם של הילד או הילדה אינה עולה בקנה אחד עם ציווי זה של מורא אב ואם, והם מתחצפים ומורדים ואינם מקבלים מרות סמכות ועול, היא מפני שהאב והאם עצמם אינם "סגורים" על דרך אחת מסויימת בעבודת ה' ובחיים בכלל. הם תוהים ומחפשים כיוון וזהות, ומנסים ושוב מנסים, ותוך כדי הדילוגים ממקום למקום והמעברים החדים מדרך אחת לחברתה נוצר אצל הילד, שחוזה יחד עימם את המסע המטלטל, בלבול גדול, שפעמים רבות גורם לו לאי יציבות שסופה שתבטא בהתמרדות ופריקת עול.

ועל כך ראוי לומר "התייצבו וראו את ישועת ה'", היציבות שבאה על ידי "עשה לך רב" והליכה לאורם של גדולי הדור ללא בלבול ותהיה וחיפושים מחיפושים שונים, היא שמביאה לאדם ישועה בראותו את בניו הולכים בדרך ה' וגדלים בתורה ויראת שמים.

התלמיד פתח בפחד וברעדה את פיו של מרן בעל ה"חפץ חיים" ונדהם ממה שראו עיניו

"לא תלך רכיל בעמיק" (יט, טז)

מרן החפץ חיים זצ"ל חולל מהפכה בדורות האחרונים ביחס לכל הענין של שמירת הלשון. ומן המפורסמות כיצד הוא עצמו היה נוהר בתכלית מכל נדנוד וצד של לשון הרע ורכילות.

אחד מגדולי תלמידיו סיפר על כך עובדה מאלפת (ע"פ "פנינים" פר' שמיני): "בהיותי מקורב אליו היתה לי הזכות להיכנס לביתו פעמים רבות. באחת הפעמים, היה זה בשנותיו האחרונות כשהיה בגיל 83 בערך, נכנסתי לביתו, והוא שכב על מיטתו מרוב חולשה. לפתע הוא הורה לי להתקרב אליו, וביקש שאפתח את פיו".

"הייתי נרעש ונפחד, לא רק שלא הבינתי כלל מה הרב רצה בכך, אלא שלא ידעתי כיצד אעז לציית להוראה שכזו, לפתוח את פיו של ה"חפץ חיים"? מי מוכן להיכנס אל תוך לוע "הארי"?... אבל לא עזר לי מאומה, הרב הורה לי בשנית לפתוח את פיו".

"בלית ברירה ובחוסר אונים מוחלט התקרבותי אליו ופתחתי את פיו הקדוש. לפני נגלו שתי שורות שיניים צחורות כשלג, מסודרות ומתוקנות כדבעי, כולם מתאימות ושכולה אין בהם"... כמו של ילד ונער צעיר ששיניו שלימות ומושלמות ועדיין לא נפגמו כלל".

"בעודי נתון בסערת רגשות שאי אפשר לתאר פנה אלי הרב וביקש דבר נוסף, "תספור נא כמה שיניים יש בפי". אני כמעט התעלפתי... כדי למנות את מספר השיניים צריך להיכנס עמוק לתוך פיו הקדוש של גדול הדור, כיצד אוכל לעשות זאת? אבל הרב לא הניח לי לחשוב הרבה והאיץ בי לספור את שיניו. ומה אומר ומה אדבר, החילותי במשימה הקשה, ובסיומה הגעתי למספר 32, בדיוק כמספר השיניים שברא ה' באדם, שן אחת לא חסרה ולא נפגמה! כל השיניים היו בריאות וחזקות כאילו צמחו זה עתה! למותר לציין שבגיל המבוגר שבו היה החפץ חיים באותה תקופה אין הרבה קשישים שזוכים למתנה שכזו". לאחר שעשיתי את שביקש לקח הרב את ידי ואמר בחיוך שלא אשכח לעולם, "אני שמרתי על הפה שהקב"ה נתן לי, והקב"ה שמר על הפה שלי!!!".

מי ידאג לחיילים של מלך העולם?

דוקא עכשיו זה הזמן לסייע לאברכי הכוללים, לגיונו של מלך, שלומדים תורה בחירוף נפש מתוך הדחק ושומרים על העולם. אם יש בכך אהבת תורה ולומדיה סייע להם בעת דוחקם ותזכה לשפע רב ופרנסה טובה!!!

לתרומות וסיוע: 054-2637798 או 08-9452903.

או בנדרים פלוס- "מוסדות דרכי תורה רחובות"

מנין פלג המנחה- 17:50.
מנחה ערב שבת מנין מרכזי- 19:00.
שחרית מנין נץ- 5:00 (קרבנות).
שחרית מנין מרכזי- 8:15 (קרבנות).
מנחה גדולה- 13:30.
מנחה מנין ב'- 18:00.
ערבית מוצ"ש- 20:00.

עמוס בן שלום נבון ז"ל
דוד בן עזיזה איתח ז"ל
אסתר בת מרסדס טובול ע"ה

יאיר בן כדיה יעבץ ז"ל
איבון בת מומה וגבריאל מלך ע"ה
אברהם בן פרחת עזרא ז"ל